

ПРОДУКТИВНІСТЬ ВІВСА ТА ПЕЛЮШКИ ЗАЛЕЖНО ВІД СИСТЕМИ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ЗА МОНОВИДОВОГО ТА ЗМІШАНОГО ПОСІВУ

Мартинюк Н. І., аспірант
ННЦ «Інститут землеробства НААН»

Сумісним посівам злакових і бобових культур в органічному землеробстві приділяється значна увага. Овес широко використовується як один з їх компонентів, оскільки є ціною як харчовою, так і фуражною культурою. В зерні вівса міститься біля 40–45 % крохмалю, 11–16 % сирого протеїну, 4,4–6,9 % жиру, велика кількість макро-, мікроелементів та вітамінів [1]. Іншим компонентом таких агроценозів може бути горох польовий (пелюшка). Ця культура є одним із джерел дешевого рослинного білка і містить протеїну: в насінні – 25–32 %, зеленій масі – 14–22 і в соломі – 8 % [2]. В 1 кг зерна пелюшки міститься 1,17 корм. од. і 173 г перетравного протеїну, а в 100 кг зеленої маси – 13,4 корм. од. і 3,3 кг перетравного протеїну [3].

Одним з складних питань в дослідженні змішаних посівів є кількісна оцінка їх переваг порівняно з монокультурою. Встановлено, що змішані посіви забезпечують вищі й стійкіші урожаї, ніж одновидові. Це пояснюється повнішим використанням культурами факторів зовнішнього середовища: оточуючого надземного і підземного простору, сонячної енергії, вуглекислоти, ґрунтової вологи та поживних речовин [4, 5, 6, 7]. Тому актуальним питанням є розроблення та удосконалення технології вирощування таких посівів.

Мета наших досліджень - встановити вплив основного обробітку ґрунту та способу посіву на продуктивність вівса та

пелюшки в чистих і змішаних посівах за дотримання вимог органічного виробництва.

Дослідження проводили протягом 2013-2014 рр. у стаціонарному досліді відділу обробітку ґрунту та боротьби з бур'янами ННЦ «Інститут землеробства НААН», що в ДП ДГ «Чабани» Києво-Святошинського району Київської області. Ґрунт – сірий лісовий крупнопилювато легкосуглинковий. Вміст гумусу в шарі 0-30 см – 1,2–1,4 %.

У досліді вивчали вплив способів основного обробітку - оранки на 20-22 см і дискування на 10-12 см на продуктивність моновидового посіву та його сумішки з пелюшкою вівса в умовах північної частини Правобережного Лісостепу України.

Дослідження проводили в 4-пільній зернобобовій сівозміні. Норма висіву сумішки мала співвідношення компонентів: вівса – 75 % і пелюшки – 25 %. У досліді висівали овес сорту Чернігівський 28 і пелюшки – сорту Звягільська. Повторність дослідів – 3-разова. Розміщення варіантів у досліді послідовне.

В середньому за 2013-2014 рр. найвищу врожайність зерна вівса – 2,91 т/га, забезпечували посіви з проведенням, як основного обробітку оранки на 20-22 см та висівом вівса в суміші з пелюшкою. Сумарна врожайність культур (овес + пелюшка) була на 0,5 т/га або 21 % вищою, ніж врожайність одновидового посіву вівса під який також проводили полицевий обробіток.

Встановлено, що основний обробіток ґрунту за моновидового та змішаного посівів в значній мірі впливав на структурні й морфологічні показники рослин вівса та пелюшки. Максимальна маса снопа рослин вівса – 916 г/м² та пелюшки – 167 г/м² сформувалась по фоні оранки на 20 -22см. Маса 1000 насінин вівса – 39,9 г і пелюшки – 146,2 г також була вищою по оранці, а овес висівали в сумішці з пелюшкою. На варіанті, з дискуванням на 10–12 см ці показники були меншими і склали відповідно: 891; 158; 38,4 і 139,5 г.

Отже, в умовах північної частини Правобережного Лісостепу України на сірому лісовому ґрунті оранка на 20–22 см є ефективнішим способом основного обробітку, ніж дискування на 10–12см за вирощування вівсяно-пелюшкової сумішки.

Література

1. Митрофанов А. С. Овес / А. С. Митрофанов, К. С. Митрофанова. // - М. : Колос. - 285 с.
2. Ратошнюк В. І. Особливості сортової агротехніки пелюшки в умовах Полісся / В. І. Ратошнюк // Матеріали всеукраїнського

науково-практичного семінару «Насінництво кормових культур в сучасних умовах господарювання». – К. : Чабани. – 1999. – С.13–16.

3. Биленко П. Я. Полевое кормопроизводство / П.Я. Биленко, В. И. Жданов, В. П. Шевченко. – К. : Вища школа, 1985. – 294 с.

4. Митчелл Р. Экономические основы сравнительного изучения первичной продукции /Р. Митчелл // Сельскохозяйственные экосистемы. – М. : Агропромиздат, 1987. – С.19-55.

5. Долотовский И. М. Экологическая ниша в агропопуляции / И. М. Долотовский // Биологические науки. – 1991. –№ 1. –С.73–85.

6. Vandermeer J. H. The ecology of intercropping. Cambridge Univ. Press. Cambridge. U.K. 1989. 237 p. 36.

7. Мартинюк Н. І. Формування продуктивності моно- та полівидового агроценозів за різних агротехнологій / Н. І. Мартинюк //Органічне виробництво і продовольча безпека. – Житомир. –2014. –с. 236-238.